

Informacija o regulisanju načina obračuna koncesione naknade za korišćenje hidroenergetskog potencijala usled izlaska pojedinih proizvođača električne energije iz sistema podsticajnih mjera

Program podsticanja proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije u Crnoj Gori je u konačnom doveo do realizacije 33 nova objekta male hidroelektrane (mHE) za proizvodnju električne energije ukupne instalisane snage 52,6 MW i planirane godišnje proizvodnje od 182,3 GW.

Realizacija izgradnje mHE je uređena ugovorima o koncesiji kojima je između ostalog predviđeno da se završetkom izgradnje mHE stiču uslovi za obračun koncesione naknade, koja predstavlja dio prihoda ostvarenog od prodaje električne energije, i koja po prirodi stvari predstavlja naknadu za korišćenje prirodnog bogatstva.

Shodno zakonskim osnovama proizvođači električne energije koji su ostvarili status povlašćenog proizvođača su svoju energiju prodavali „Crnogorskom operatoru tržišta električne energije“ DOO Podgorica (COTEE) po podsticajnim cijenama. Koncesiona naknada se obračunavala kao procentualni iznos ostvarenog prihoda koji se izračunavao kao proizvod realizovanih količina električne energije u svakom individualnom objektu mHE i podsticajne cijene utvrđene za konkretan objekat, shodno propisu Vlade Crne Gore.

Naime, članom 124 Zakona o energetici („Službeni list CG“, br. 5/16, 51/17, 82/20, 29/22 i 152/22), je propisano da COTEE kupuje električnu energiju proizvedenu od povlašćenih proizvođača i prodaje je snabdjevačima i kupcima samosnabdjevačima. U kontekstu navedenog, snabdjevač sa kojim COTEE ima zaključene ugovore o prodaji električne energije povlašćenih proizvođača je „Elektroprivreda Crne Gore“ AD Nikšić (EPCG) u ulozi snabdjevača.

Do kraja 2022. godine prodaja električne energije proizvedene u objektima mHE se realizovala posredstvom COTEE. Međutim, Ministarstvo kapitalnih investicija je od strane COTEE-a upoznato da je jedan broj proizvođača, vlasnika mHE, na osnovu člana 105 stav 4 i 5 Zakona o energetici iskoristio mogućnost izlaska iz sistema podsticajnih mjera, odnosno najavilo prodaju električne energije na tržištu bez prava na podsticajne mjere iz člana 23 stav 5 ovog Zakona. Od 1. januara 2023. godine iz sistema podsticaja su izašli tri koncesionara koji su vlasnici deset objekata mHE. Pored ovih mHE u narednom periodu može se očekivati izlazak iz sistema podsticaja još proizvođača mHE.

Izlaskom iz sistema podsticajnih mjera smanjuje se potreba za obezbjeđivanjem sredstava od strane krajnjih kupaca električne energije i dijela sredstava koji se obezbjeđuje iz Budžeta. Osnovni razlozi koji su doveli do toga da ovi proizvođači izađu iz sistema podsticaja su zasnovani na činjenici da je tržišna cijena električne energije veća od podsticajne cijene po kojoj su do sada prodavali svoju energiju. Zbog očekivanog postizanja veće cijene električne energije od one koju su proizvođači imali na osnovu ugovora potpisanih sa COTEE, doći će do povećanja osnovice za obračun koncesione naknade, a time i do većih prihoda Budžeta po osnovu obračunatih koncesionih naknada.

Međutim, zbog novonastalih okolnosti stvorila se potreba za definisanje novog načina i metodologije za obračun koncesionih naknada. Naime, proizvođači koji su počeli da prodaju svoju električnu energiju iz mHE na tržištu su već sklopili ugovore o prodaji električne energije kojim su definisali fiksnu cijenu i varijabilni dio električne energije. Navedenim ugovorima je propisan način obračuna i raspodjele kako fiksnog, tako i varijabilnog dijela prihoda. Obzirom da se ovaj način obračuna prihoda po osnovu prodaje električne energije na tržištu razlikuje u odnosu na postojeći model, neophodno je sa svim proizvođačima koji izađu iz sistema podsticaja, sačiniti adekvatan sporazum o načinu obračuna koncesionih naknada.

Navedenim sporazumom bi se uredio način i rokovi za obračun koncesione naknade koji u konačnom podrazumijeva procentualni udio ostvarenih prihoda po osnovu prodaje električne energije iz objekata mHE u iznosu definisanom već zaključenim ugovorima o koncesiji.

Sporazumom treba definisati i način mjerenja i obračuna električne energije kao i relevantne izvore za podatke i pokazatelje potrebne za obračun koncesione naknade za korišćenje hidroenergetskog potencijala vodotoka.

Kako je nadležni organ u smislu odredbi člana 49 Zakona o koncesijama („Službeni list CG“, br. 8/09 i 73/19) Ministarstvo kapitalnih investicija koje, u ime Vlade Crne Gore, preuzima sve neophodne aktivnosti u cilju realizacije Ugovora o koncesiji, a uvažavajući novonastale okolnosti stvorena je potreba da se kroz zaključenje sporazuma urede obaveze kako resornog ministarstva, tako i koncesionara.